

โลกทัศน์ในวรรณกรรมของหม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ : การศึกษาเชิงวิจารณ์

Worldviews in Arkarddumkerng Rapheephat' s Literary Works : A Critical Study

วิภาพ คัญทัฬห

สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์

parasawattee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโลกทัศน์ในวรรณกรรมของหม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ และนำผลมาวิจารณ์ว่ามีความเหมาะสมกับปัจจุบันอย่างไร โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาพบโลกทัศน์ 7 ประการ ดังนี้ 1) โลกทัศน์ : ความโดดเดี่ยวในครอบครัวขยาย 2) โลกทัศน์ : ความรักและเพื่อนต่างชาติ รวมถึงมิตรภาพและความเข้าใจ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และ ความคุ้นเคยตลอดจนความแปลกแยก3)โลกทัศน์ : คู่ชีวิตกับความแตกต่างทางชนชั้น 4)โลกทัศน์ : ชนชั้นสูงในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคม 5)โลกทัศน์ : ชีวิตจริงกับความฝัน 6) โลกทัศน์ : ตัวละครต่างชาติ7) โลกทัศน์ : ความรักการประพันธ์ รวมถึงการใช้น้ำเสียงจริงจังในการประพันธ์ และการบุกเบิกสร้างสรรค์เชิงนวนิยายวิทยาศาสตร์

การวิจารณ์โลกทัศน์สรุปได้ว่า ผู้ประพันธ์มองโลกอย่างผู้มีความรักในเพื่อนมนุษย์ ต้องการเห็นโลกเปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญขึ้น โดยเฉพาะความเจริญของมนุษย์ควรเป็นไปในทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งหมายถึงการที่มนุษย์รู้จักที่จะอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจกัน และเอื้อเฟื้อกัน โดยปราศจากอคติด้านเชื้อชาติ ชนชั้น และวัฒนธรรม

คำสำคัญ:โลกทัศน์ในวรรณกรรม,อคติ,เชื้อชาติ,ชนชั้น,วัฒนธรรม

Abstract

This is a qualitative research which aims to study worldviews in Arkarddumkerng Rapheephat' s literary works and to analyze his worldviews relevant to the present.The data in this study was analyzed by using the content analysis.It was found that there are 7 worldviews as follows: (1)Solitude in the extended family structure; (2)Love and foreign friends including friendship and understanding, cultural differences as well as familiarity and alienation;(3)Life partner VS class difference;(4)Elite in the midst of social change;(5)Real life VS dream; (6) Exotic

characters;(7)Passion for writing including earnest voice in writing and creative pioneering in science fiction.

Through the critical study of the worldviews of Arkarddumkerng Rapheephat' s literary works, it can be concluded that Arkarddumkerng Rapheephat viewed the world with humanistic compassion. He recommended that development of the world, especially, human development should be in both physical and spiritual. This means that, human beings know how to cohabit with mutual understanding, comprehensive compassion without prejudice in race, class, and cultural differences.

Keywords:worldviews in Literature, prejudice, race, class, cultural differences

1.บทนำ

ปัจจุบันกระแสสังคมนิยมให้บุคคลมองโลกในแง่ดี การที่บุคคลมองโลกมองชีวิตในแง่ดี หรืออาจเรียกว่าเชิงบวก นับเป็นเรื่องที่เหมาะสม เนื่องจากว่าทำให้บุคคลมีความหวังในการดำเนินชีวิต แต่อย่างไรก็ตามข้อเสียที่อาจเกิดขึ้นคือทำให้มองข้ามปัญหาชีวิตในบางประเด็นไปได้ และส่งผลให้ปัญหานั้นดำรงอยู่โดยไม่ได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่มีผลกระทบในระดับสังคม ยิ่งควรได้รับการพิจารณาแก้ไข หรือป้องกันก่อนที่จะเกิดปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขสังคมไทยนับว่ามีปัญหาในเชิงโลกทัศน์ที่ไม่เหมาะสมในระดับบุคคลและส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาปรากฏการณ์เช่นนี้เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป ดังเช่นสำนักสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีการสำรวจคนไทยทั่วประเทศถึงปัญหาสังคมไทยที่ประชาชนต้องการให้แก้ไขเร่งด่วน โดยใช้ประชากรจำนวน 1,คน ผลการสำรวจพบว่าปัญหาที่ประชาชนต้องการให้แก้ 121ข้อเร่งด่วนมี อันดับ ดังนี้ 5

อันดับ) การหลอกลวง การล่วงละเมิดทางเพศ และการค้ามนุษย์ 181.53%การทุจริต 2 อันดับ () คอร์ปชั่นของเจ้าหน้าที่ในแวดวงราชการ และการเรียกรับสินบน80.20%ความรุนแรง 3 อันดับ () โหดร้ายในครอบครัว การฆ่ากครัว และการทำร้ายกันในครอบครัว78.32%การปล้นฆ่า 4 อันดับ () ชิงทรัพย์ และการลักทรัพย์71.81 % การหลอกลวงต้มตุ๋นฉ้อโกง ทรัพย์สินเงินทอง 5 และ อันดับ ()61.20%)(matichon,co,th.2560 : ออนไลน์ (ดังจะเห็นได้ว่าผลการสำรวจทั้ง 5 อันดับดังกล่าวมานี้ แสดงความต้องการแก้ไขเร่งด่วนในเปอร์เซ็นต์ที่ใกล้เคียงกันมาก จึงอาจกล่าวได้ว่าทุกปัญหาสร้างความเดือดร้อนให้สังคมในปริมาณที่ไม่แตกต่างกันนักส่วนด้านวรรณกรรมมีนักประพันธ์หลายท่านใช้วรรณกรรมเป็นสื่อสะท้อนปัญหาสังคม นับตั้งวรรณกรรมรูปแบบใหม่ คือนวนิยายและเรื่องสั้นเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ตัวอย่างเช่น หม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ทรงเป็นนักประพันธ์ที่ต้องการแก้ปัญหาสังคม และทรงเสนอปัญหาสังคมในงานประพันธ์ของท่านระหว่าง พ .ศ.2472-พ.ศ.2475 ทำให้งานประพันธ์ของหม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์โดดเด่นมากในทางแนวคิดและการนำเสนอตัว

ละคร ทั้งตัวละครที่เป็นคนไทยและชาวต่างประเทศ รวมถึงการใช้ฉากในต่างแดน แม้ผ่านกาลเวลามาเกือบศตวรรษ วรรณกรรมของท่านก็ยังมี การตีพิมพ์ซ้ำเสมอมาและมีอยู่ในห้องสมุดตามสถาบันการศึกษาทั่วประเทศความน่าสนใจประการแรก คือ หม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ทรงเสนอปัญหาสังคมขณะนั้นอย่างครอบคลุมกว้างขวางทั้งในระดับประเทศและในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสะท้อนความเป็นมนุษย์อย่างละเอียดอ่อนลึกซึ้ง จนมีผู้กล่าวว่านวนิยายเรื่องละครแห่ง“มาจากชีวิตจริงของท่าน แต่แท้จริงแล้วผู้ประพันธ์มีเจตนาจะเขียนชีวิตจริงเรื่องให้ จึงเขียนถึง “สมจริง” ว่าเรื่อง “ผิวเหลืองผิวขาว” เรื่องที่รู้จักและเข้าใจเป็นอย่างดี ดังที่ได้ยืนยันไว้ในคำนำนวนิยายเรื่อง .จ.ม.อากาศดำเกิง รพีพัฒน์) ของท่านนั้น ไม่ใช่เรื่องมาจากชีวิตจริงของท่าน “ละครแห่งชีวิต”, 2554.น. 11แต่อย่างไรก็ตามผู้อ่าน (เกิดความรู้สึกเช่นนั้น ย่อมหมายถึงว่างานของผู้ประพันธ์มีลักษณะสมจริง

ความน่าสนใจประการต่อมา คือ หม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ มีสถานะทางสังคมเป็นถึงซึ่งนับว่าอยู่ในสังคมชั้นสูงที่ผู้คนนิยมยกย่อง แต่แม้อยู่ในที่สูงท่านกลับมองมนุษย์อย่าง “หม่อมเจ้า” เสมอภาคงานประพันธ์จึงสะท้อนถึงบุคลิกของผู้ประพันธ์ว่ามีความใจกว้างในการมองโลกมองชีวิต ขณะเดียวกันก็มีความตระหนักในอำนาจของวรรณกรรมว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมที่ดีขึ้นได้จึงพยายามแสดงโลกทัศน์ในแง่ดีไว้เพื่อให้ผู้คนไม่คิดรังเกียจกัน ประการสุดท้ายท่านทรงได้รับการศึกษาในต่างประเทศจึงมีข้อได้เปรียบในเชิงที่เป็นผู้มีหูตากว้างขวางมีความเข้าใจนิสัยใจคอและวัฒนธรรมของชาวต่างชาติ ผลจากการศึกษาวรรณกรรมของท่านในเชิงโลกทัศน์จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์สังคม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

-เพื่อวิเคราะห์และวิจารณ์โลกทัศน์ที่ปรากฏในงานประพันธ์ของหม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ที่เลือกมาศึกษาเชิงวิจารณ์

3. สมมติฐานการวิจัย

-แสดงโลกทัศน์ต่างๆ ในงานประพันธ์ ของ หม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เสนอผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์เอกสาร กล่าวคือ ผู้วิจัยแยกแยะโลกทัศน์ที่ปรากฏในนวนิยายและเรื่องสั้น ทั้ง 4 เล่ม และวิจารณ์ว่ามีความสอดคล้องกับปัญหาสังคมปัจจุบันหรือไม่ การศึกษาจึงดำเนินไปตามลำดับดังนี้ อ่านนวนิยายและเรื่องสั้นทั้ง 4 เล่มดังกล่าวโดยละเอียดและวิเคราะห์โลกทัศน์ที่ปรากฏในงานประพันธ์ของหม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์วิจารณ์ว่าโลกทัศน์ในแง่ความสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ส่วนขอบเขตของการศึกษารั้งนี้ คือ นวนิยายและเรื่องสั้น ของ หม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ที่ตีพิมพ์รวมเล่มจำนวน 4 เล่ม ได้แก่ นวนิยายเรื่อง “ละครแห่งชีวิต”, นวนิยายเรื่อง “ผิวขาวผิวเหลือง”, เรื่องสั้นชุด “วิมานหลาย” ซึ่งเรื่องสั้น 4 เรื่องได้แก่ “ทางโลกีย์”, “วัยสาวท”, “เจ้าไม่

มีศาล” และ “สมาคมชั้นสูง” และ เรื่องสั้นชุด “ครอบครัวจรรยา” ซึ่งเรื่องสั้น 4 เรื่อง ได้แก่ “ใช้บาป”, “รัก”, “ชีวิตกับความจริง” และ “ยูเวลลิน”

5. ผลการวิจัย

โลกทัศน์ในงานวรรณกรรมของหม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ทั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ “ละครแห่งชีวิต”, “ผิวเหลืองผิวขาว”, “วิมานหลาย” และ “ครอบครัวจรรยา” ปรากฏดังนี้คือ 1 โลกทัศน์ : ความโดดเดี่ยวในครอบครัวขยาย 2 ,โลกทัศน์ : ความรักและเพื่อนต่างชาติ 3 โลกทัศน์ : คู่ครองกับความต่างชนชั้น 4 โลกทัศน์ : ชนชั้นสูงในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง 5 โลกทัศน์ : ชีวิตจริงกับความฝัน 6 โลกทัศน์ : ตัวละครต่างชาติ 7 โลกทัศน์ : ความรักการประพันธ์

6. สรุปผลการวิจัย

หม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ สร้างสรรค์วรรณกรรมห่างจากปัจจุบันร่วมร้อยปี ดังนั้นโลกทัศน์ที่สรุปออกมาจึงมีประเด็นที่มีการพัฒนาหรือมีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ยกตัวอย่างเช่น ครอบครัวขยาย, การเลือกคู่ครองแบบคลุมถุงชน, และการเหยียดผิว เป็นต้น แต่บางประเด็นก็กลับยังเป็นปัญหาอยู่จนถึงปัจจุบัน เช่น การดิ้นรนเพื่อการดำรงชีวิต การเหยียดกันทางฐานะเศรษฐกิจ เป็นต้น ผู้ประพันธ์มีชาติตระกูลระดับสูงในสังคม และมีมติว่าจะต้องเขียนเรื่องจากสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคย เพราะจะทำให้งานประพันธ์มีลักษณะสมจริง ดังนั้นตัวละครของผู้ประพันธ์ส่วนหนึ่งจึงเป็นชนชั้นสูงและชนชั้นผู้นำ มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี ตลอดจนมีการศึกษาดี ตัวอย่างเช่น พระยาวิเศษศุภลักษณ์ (จาก “ละครแห่งชีวิต”) เจ้าหญิงอรุษา (จาก “ผิวเหลืองผิวขาว”) พระองค์เจ้าวรประพันธ์ (จาก “ผิวเหลืองผิวขาว”) และ หม่อมเจ้าพยุหศักดิ์ (จาก “เจ้าไม่มีศาล”) เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้ประพันธ์มองมนุษย์อย่างเสมอภาค มีความรักในเพื่อนมนุษย์ ต้องการเห็นโลกเปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญขึ้น โดยเฉพาะความเจริญของมนุษย์ควรเป็นไปทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งหมายถึงการที่มนุษย์รู้จักที่จะอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจกัน และเอื้อเฟื้อกันอย่างกว้างขวาง โดยปราศจากอคติด้านเชื้อชาติ ชนชั้น และวัฒนธรรม

7. อภิปรายผลการวิจัย

ต่อไปนี้เป็นโลกทัศน์ทั้ง 7 ประการที่กล่าวโดยสรุปและอภิปรายในแง่ที่มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันอย่างไรตามลำดับดังนี้

1) โลกทัศน์ : ความโดดเดี่ยวในครอบครัวขยาย

ครอบครัวขยาย ในที่นี้ หมายถึง ครอบครัวที่มีผู้นำครอบครัวเป็นผู้มีการศึกษาดี มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี มีบุตรภรรยา และบริวารจำนวนมาก แต่ผู้ประพันธ์ได้ชี้ให้เห็นแง่มุมที่เป็นทุกข์โดยมีน้ำเสียงไปในทำนองไม่เห็นด้วยกับการใช้โอกาสทางฐานะเพื่อการมีภรรยาและบุตรจำนวนมาก

ซึ่งทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น การดูแลให้ความอบอุ่นแก่ภรรยาและบุตรธิดาไม่ทั่วถึง หรือเกิดการอิฉฉาริชยาแย่งความสุขกันเองในหมู่เครือญาติ เป็นต้น ดังนั้นในครอบครัวที่ควรจะอบอุ่น กลับมีความโดดเดี่ยว แปรกแยกและขัดแย้งกันในครอบครัว ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนผลร้ายนี้ผ่านบุคลิกของตัวละคร ใน “ละครแห่งชีวิต” คือตัวละคร วิสูตร ศุภลักษณ์ ณ ออยุธยา ที่มีบุคลิกเศร้าซึมและพูดจาประชดประชันชีวิต เช่น กล่าวว่า “ละคร ละครแห่งชีวิต! ละครแห่งโลก!” เป็นต้น (อากาศคำเกิง รพีพัฒน์,ม.จ.,2556,น.11) และแม้จะมีลักษณะเป็นปัจเจกภาพหรือเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคลในแต่ละครอบครัวที่แตกต่างกันไป แต่การสะท้อนปัญหานี้ของตัวละครในครอบครัวขยายชวนให้คิดได้ว่า ย่อมจะส่งผลต่อจิตใจของเด็กทำให้เติบโตขึ้นมากลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหาในสังคมอนาคต

ผู้ประพันธ์ได้นำสภาวะที่เป็นไปต่างๆของผู้คนในสังคมมาอุปมาอุปมัย “ละคร” เพื่ออ้างอิงว่าชีวิตคนนั้นย่อมทุกข์บ้างสุขบ้างต่างๆกันไป อย่างไรก็ตามหม่อมเจ้าอากาศคำเกิง รพีพัฒน์ไม่ได้แสดงว่าทรงเป็นต้นคิด เพราะได้อ้างอิงบทกวีของโอบาโคยามาไว้ตั้งแต่ตอนต้นเรื่องของนวนิยาย “ละครแห่งชีวิต” กล่าวคือ...“ดูหนังดูละคร แล้วย้อนดูตัว ยิ้มเยาะเล่นหัว เต็มยั่วเหมือนฝัน” (กรมพระนราธิป)... (อากาศคำเกิง รพีพัฒน์,ม.จ.,2556,น.11)ปัจจุบันครอบครัวไทยเป็นครอบครัวขนาดเล็ก แต่ปัญหาเรื่องเด็กขาดความรักความอบอุ่นก็ยังคงมีอยู่ในครอบครัวเช่นกัน ผู้ปกครองดูแลไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะในด้านจิตใจ ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันไป เช่นด้วยภารกิจในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ จำเป็นต้องฝากภาระการเลี้ยงดูเด็กไว้กับคนอื่น ซึ่งคนเหล่านั้นอาจมองข้ามความรู้สึกละเอียดอ่อนของเด็กไป

2) โลกทัศน์ : ความรักและเพื่อนต่างชาติ

ความรักและเพื่อนต่างชาติ ในที่นี้ คงต้องแยกออกเป็นความรักและเพื่อนต่างชาติใน 3 สถานะหนึ่งในสถานะเพื่อนสนิท สองในสถานะคู่รัก และสามในสถานะของเพื่อนร่วมโลก

2.1 มิตรภาพและความเข้าใจ

ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นว่าในสถานะของเพื่อนสนิท เพื่อนสนิทนั้นมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในเรื่องมิตรภาพและความเข้าใจ โดยแสดงอาการเศร้าซึมของตัวละครที่ขาดเพื่อนสนิท โดยเฉพาะเพื่อนสนิทที่มีความเข้าใจอันดีต่อกัน ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นว่าเพื่อนสนิทมีเป็นสิ่งที่มีความสูงในชีวิต ซึ่งปัจจุบันคนในสังคมก็ยังให้ความสำคัญต่อการมีเพื่อนสนิทเช่นเดียวกัน แต่การได้เพื่อนสนิทมานั้นเป็นเรื่องไม่ง่ายต้องผ่านเหตุการณ์ร่วมที่แสดงความเห็นใจกันหลายครั้ง

2.2 ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นว่าในสถานะของคู่รัก คู่รักที่เติบโตมาจากคนละประเทศย่อมมีภาษาและวัฒนธรรมแตกต่างกัน ภาษาและวัฒนธรรมเป็นอุปสรรคสำคัญส่งผลให้ความสมบูรณ์พูนสุขของคู่รักเป็นไปได้ยาก ทั้งการทำความเข้าใจกันระหว่างคู่รักเอง รวมไปถึงญาติสนิทและมิตรสหาย แต่ปัจจุบัน

คนไทยที่ใช้ชีวิตคู่กับชาวต่างชาติที่แตกต่างทางวัฒนธรรมมีเป็นจำนวนมาก การคมนาคมและวิทยาการการสื่อสารก็ก้าวหน้าขึ้น ปัญหาจึงไม่ใช่เรื่องใหญ่ แต่สึกลงไปในระยะยาวก็อาจจะไม่มีใครทราบ ถ้าหากไม่ได้มีประสบการณ์ตรง อย่างไรก็ตามคู่รักที่ต่างชาติต่างภาษากันนั้น จำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจกันอย่างมากเป็นธรรมดา

2.3 ความคุ้นเคยและความแปลกแยก

ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นว่าในสถานะของเพื่อนมนุษย์ เพื่อนมนุษย์ในสังคมใดก็มักจะชื่นชมกันเองอยู่เป็นปกติ เมื่อมีมนุษย์จากสังคมอื่นเข้ามาดมดมด้วยสายตาแปลกไป เพราะความคุ้นเคยกับความเป็นตัวของตัวเองและสังคมที่ตนถือกำเนิดขึ้นมา และในทางกลับกันหากคนอีกสังคมหนึ่งไปอยู่ในสังคมที่แวดล้อมไปด้วยคนไม่คุ้นเคย ก็ทำให้รู้สึกแปลกแยกจากสังคมรอบข้าง ความคุ้นเคยกับความเป็นตัวของตัวเองและความแปลกแยกจากความเป็นคนอื่น จึงอาจส่งผลไปสู่ความมีอคติต่อกัน กล่าวคือรักใคร่เฉพาะพวกพ้อง และรังเกียจผู้ที่แตกต่างไปจากตนทั้งในเชิงชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ปัจจุบันแม้ว่าโลกก้าวหน้าไปมาก ผู้คนมีการคมนาคมดีและมีการสื่อสารกันอย่างกว้างขวางทั่วโลก แต่ก็ยังมีปัญหาในทำนองความคุ้นเคยและความแปลกแยกดังกล่าว ในลักษณะฝังลึกซึ่งอาจแสดงออกได้โดยไม่รู้ตัวทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและในระดับสังคม ซึ่งในระดับสังคมอาจเห็นได้ชัดเพราะมีการปะทะกันทั้งในรูปแบบของการออกกฎหมายบังคับและการสงคราม

3) โลกทัศน์ : คู่ครองและลักษณะทางชนชั้น

ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นว่าการเลือกคู่ครองมีปัจจัยในการตัดสินใจอย่างสำคัญอยู่เรื่องหนึ่ง คือเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจกับชนชั้นทางสังคมผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีและมาจากสังคมชนชั้นสูง มีแนวโน้มจะไม่ยอมให้ฝ่ายตนต้องตกต่ำลงไปด้วยการพยายามเลือกคู่ครองให้เหมาะสมแก่บุตรธิดา กล่าวคือ พยายามหาครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงยิ่งกว่าตน เพื่อส่งเสริมให้ฝ่ายตนก้าวหน้าต่อไป (ดู “วัยสาวท” ในชุด “วิมานทลาย”, อากาศดำเกิง รพีพัฒน์, มปป., น.52) ดังนั้นเรื่องความรักใคร่ หรือความพอใจในนิสัยใจคอและรูปร่างหน้าตา จึงไม่ใช่เรื่องจำเป็น เมื่อบิดามารดามีความคิดเห็นเช่นนี้ ถ้าบุตรธิดาเห็นพ้องด้วยความขัดแย้งในครอบครัวก็ไม่มี แต่ถ้าเห็นแตกต่างกัน ปัญหาในครอบครัวก็เกิดขึ้น (ดู “สมาคมชั้นสูง”. ในชุด “วิมานทลาย” / อากาศดำเกิง รพีพัฒน์, ม.จ., มปป., น.136) นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังแสดงโลกทัศน์ว่าคนที่มีความฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และสังคมไม่ดีเหมือนกัน เช่น โสเภณีกับคนคุกเหมาะสมจะเป็นคู่ครองกันมากกว่าที่จะพยายามผินตนไปอยู่กับคนที่มีความฐานะทางเศรษฐกิจดีและอยู่ในสังคมชั้นสูง เพราะความแตกต่างทางเศรษฐกิจและความต่างชนชั้นจะก่อให้เกิดปัญหาต่อกันทางทัศนคติและการดำเนินชีวิต (ดู “ทางโลกีย์”. ในชุด “วิมานทลาย” / อากาศดำเกิง รพีพัฒน์, ม.จ., มปป., น.13-48)

ผู้ประพันธ์ยังได้แสดงให้เห็นอีกว่าในสังคมที่มีโลกทัศน์เช่นนี้ในการเลือกคู่ครอง แม้ระดับปัจเจกชน จะมีความรักต่อกันอย่างเหนียวแน่น ปัจเจกชนก็ไม่สามารถจะเอาชนะความกดดันทางสังคมได้ ต้องยอมพลัดพรากจากกันไป (ดู “สมาคมชั้นสูง”. ในชุด “วิมานหลาย” / อากาศดำเกิง รพีพัฒน์ .ม.จ.,มปป.,น.138)

ผู้ประพันธ์มองว่าสังคมมีชนชั้น แต่ความรักนั้นไม่มีการแบ่งชนชั้น ทำให้เป็นปัญหาความรักใน หลายคู่ที่มีความต่างทางชนชั้น เพราะการครองคู่ครองเรือนเป็นเรื่องทางสังคมที่ทั้งญาติสนิทและมิตร สหายต้องให้การยอมรับ ปัจจุบันปัญหาเช่นนี้ไม่ได้หมด แต่คลี่คลายไปในอีกลักษณะหนึ่ง กล่าวคือแบ่ง ชนชั้นโดยใช้ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นตัววัด

4) โลกทัศน์ : ชนชั้นสูงในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง

ผู้ประพันธ์กล่าวถึงสถานภาพของผู้มีเชื้อสายเจ้าในสมัยที่มีการเปลี่ยนผ่านทางสังคมจากยุคเจ้า ฐานะดีกลับกลายเป็นยุคเจ้าที่ยากจน พ่อค้าร่ำรวยขึ้นกลายเป็นชนชั้นสูงแทน (ดู “เจ้าไม่มีศาล” ในชุด “วิมานหลาย” / อากาศดำเกิง รพีพัฒน์,ม.จ.,มปป.,น.86-88) เจ้าหรือผู้มีเชื้อเจ้าบางคนต้องดิ้นรนเลี้ยงชีพอย่างไม่มีหลักแหล่ง ไม่ต่างอะไรจากสามัญชนทั่วไป แต่ยิ่งลำบากกว่าเพราะเคยอยู่ในความ สะดวกสบายมาก่อน สังคมรอบข้างก็มักมองด้วยสายตาที่เรียกร้องตามสถานะของความเป็นเจ้า คือ เชื่อว่าเป็นเจ้าแล้วต้องมีความพร้อมกว่าสามัญชน แต่แท้จริง แต่ในภาวะสังคมขณะนั้นเศรษฐกิจย่ำแย่ เจ้าในบางครอบครัวไม่มีเงินเก็บเหลือเลยอำนาจบารมีก็ไม่มี

สำหรับเจ้าไทยที่หนีภัยเศรษฐกิจไปอยู่เชียงใหม่สามัญชนในต่างแดน ผู้ประพันธ์กำหนดให้เป็นเพียง เรื่องเล่าจากความฝัน อาจเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบในความจริง ในเรื่องฝันนั้นตัวละครที่เป็นเจ้ารำพึง ถึงตัวเองเป็นทำนองประชดชีวิตว่า “เจ้าไม่มีศาล” (ดู “เจ้าไม่มีศาล”. ในชุด “วิมานหลาย” / อากาศ ดำเกิง รพีพัฒน์,ม.จ.,มปป.,น.90) ความหมายของเจ้าไม่มีศาล คือไม่มีหลักแหล่งที่จะพุ่มพักให้ดำรง ตนได้อย่างปรกติสุขได้ ดังนั้นผู้ประพันธ์จึงเห็นว่าเจ้าไทยก็ควรอยู่ในเมืองไทย เพราะเมืองไทยเป็นหลัก แหล่งที่เปิดโอกาสให้เจ้าได้ทำประโยชน์เพื่อสังคมได้มากกว่า แทนที่จะไปเป็นเจ้ายากจนที่ไม่มีใครรู้จัก ในต่างประเทศ และต้องทำงานเพื่อดำรงชีวิตเชียงใหม่สามัญชนทั่วไปในประเทศนั้น

ผู้ประพันธ์เป็นชนชั้นสูง ดังนั้นจึงนำประสบการณ์ที่แวดล้อมตัวท่านเองมาเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสมัยของท่านความเป็นอยู่ของเจ้ามีการเปลี่ยนแปลง จากสำนวนที่เคยกล่าวว่าลิบพ่อค้าไม่เท่าพระยา เลี้ยง กลายเป็นลิบพระยาเลี้ยงไม่เท่าพ่อค้า ดังนั้นเจ้าที่ไม่ได้สะสมสมบัติไว้จึงยากจน จะไปทำงานที่ ต่ำต้อยนักก็ลำบากใจ เนื่องจากมีศักดิ์ศรี แต่ปัจจุบันเจ้ามีการปรับตัวทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม จนอยู่ ร่วมกับพ่อค้าได้ในฐานะผู้มั่งคั่งเช่นเดียวกัน

5) โลกทัศน์ : ชีวิตจริงกับความฝัน

ผู้ประพันธ์แสดงโลกทัศน์ผ่านตัวละครที่ไม่สามารถแยก“ความจริง” กับ “ความฝัน” ได้อย่างคนปรกติในเรื่อง “ชีวิตกับความจริง”(ดู “ชีวิตกับความจริง” ในชุด “ครอบครัวจรัส/อากาศดำเกิง รพีพัฒน์,ม.จ.,2515,น.109-157) โดยผู้ประพันธ์นำเสนอละครที่ความคิดฝันของเขากับความจริงไม่สอดคล้องกัน แต่เขาเชื่อในความคิดฝันของเขาจนมีผลเสียทั้งกับตนเองและคนรอบข้าง เรื่องนี้นับเป็นโลกทัศน์ที่น่าสนใจมาก เพราะมีบุคคลเช่นนี้ในสังคมจำนวนมาก แต่เป็นปัญหาที่เข้าถึงยาก มองด้วยตาเปล่าไม่เห็นง่าย เนื่องจากต้องมีข้อมูลในชีวิตเขามากเพียงพอจึงจะเข้าใจได้

ปัจจุบันการรับรู้ตนเองและมองคนรอบข้างโดยเอาความฝันของตนมาปนกับความจริงจนแยกแยะไม่ออกก็ยังคงมีอยู่ และมักจะรู้เมื่อเป็นข่าวแสดงผลเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง บางกรณีเกิดแต่ภายในครอบครัว บางกรณีมีผลกระทบต่อสังคม เช่น กรณีคนร้ายคลุ้มคลั่งยิงผู้บริสุทธิ์ที่จังหวัดนครราชสีมา คนร้ายแยกความคิดฝันกับความจริงที่เกิดขึ้นกับตัวเขาไม่ได้อย่างเป็นระบบปรกติ ทำให้ในโลกของความจริงเขาแสดงออกไปในทางรุนแรงถึงขั้นทำลายชีวิตผู้คนหลายราย นักจิตวิทยาอธิบายคนเช่นนี้ว่า “สังคมทอดทิ้งเขา เขาลำบากยากจนก็ไม่สนใจเขา เขาคิดว่าโลกนี้โหดร้าย เขาจึงต้องการทำลายสังคมไม่เกี่ยวกับจิตสำนึกที่เจาะจงว่าเป็นใครแล้ว”(okbiznews.com,2017 : ออนไลน์)

6) โลกทัศน์ :ตัวละครต่างชาติ

การใช้ตัวละครต่างชาติในประเด็นนี้เป็นการสะท้อนแนวคิดของผู้ประพันธ์ ไม่ใช่กลวิธีในการสร้างงานประพันธ์ กล่าวคือผู้ประพันธ์เข้าใจมนุษย์อย่างกว้างขวางในระดับสากล ดังนั้นจึงใช้ตัวละครทั้งต่างชาติและคนไทยในเชิงแสดงความเป็นมนุษย์ ให้มีความเคารพนับถือกัน ไม่เบียดเบียนกัน และปราศจากอคติต่อกัน เช่นที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ละครแห่งชีวิต” (อากาศดำเกิง รพีพัฒน์,ม.จ.,2556) และ “ผิวเหลืองผิวขาว” (อากาศดำเกิง รพีพัฒน์,ม.จ.,2554) โดยแสดงให้เห็นด้านที่อคติต่อกันบ้าง ด้านที่เข้าใจกันบ้าง อย่างเป็นธรรมดาโลกการใช้ตัวละครต่างประเทศของผู้ประพันธ์ จึงมิได้แค่แสดงว่าจำเป็นต้องมีตัวละครต่างชาติเพราะเป็นเรื่องที่เกิดในต่างแดน แต่เป็นเพราะผู้ประพันธ์ต้องการใช้ตัวละครต่างชาติเพื่อแสดงความรู้สึกซึ่งในเชิงเนื้อหา ตัวอย่างเช่น ตัวละครต่างชาติชื่อ “จอห์น เทิร์นต์” ในเรื่อง “ใช้บาป” ซึ่งเป็นเรื่องของตัวละครต่างชาติที่มาใช้ชีวิตในประเทศไทย (ดู “ใช้บาป” ในชุด “ครอบครัวจรัส/อากาศดำเกิง รพีพัฒน์,ม.จ.,2515) ผู้ประพันธ์แสดงโลกทัศน์ว่าในความเป็นมนุษย์นั้น มนุษย์มิได้มีแตกต่างกันเลย ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนหรือเป็นคนชาติใด ความแตกต่างกันอยู่ที่วัฒนธรรมเพราะมีวิถีคิดและสิ่งแวดล้อมต่างกัน อีกเรื่องหนึ่งคือ “รัก” (ดู “รัก” ในชุด “ครอบครัวจรัส/อากาศดำเกิง รพีพัฒน์,ม.จ.,2515 / ผู้วิจัยมีข้อสังเกตคือผู้ประพันธ์แสดงวงเล็บไว้ว่าเป็นนวนิยายชิ้นเอกของ บารอนเนส วอนฮัตเติน แต่ไม่ได้ระบุว่าทรงแปลหรือทรงนำเค้าโครงเรื่องมาจากเรื่องอะไร) ในเรื่องนี้ผู้ประพันธ์แสดงโลกทัศน์เช่นกันว่าในความเป็นมนุษย์นั้น มนุษย์มิได้แตกต่าง

กันเลย ดังตัวอย่างชีวิตของตัวละคร “หลอดเยมส์ตีวิน” ที่ต้องชกช้ำกับชีวิตรักสาวต่างแดนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทำให้เขาเกิดความเข้าใจผิด และส่งผลต่อการตัดสินใจดำเนินชีวิตผิดพลาดไป

กล่าวได้ว่าสำหรับผู้ประพันธ์แล้วมีโลกทัศน์ที่ปราศจากอคติ สามารถอธิบายนิสัยใจคอผู้คนต่างชาติวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี นอกจากจะแสดงว่าผู้ประพันธ์เคยอยู่ร่วมกับชาวต่างชาติในหลายเชื้อชาติแล้ว อีกด้านหนึ่งยังแสดงว่าผู้ประพันธ์เป็นผู้มีจิตใจกว้างขวางจนเขียนถึงความรู้สึกนึกคิดของชาวต่างชาติได้อย่างลึกซึ้ง มีชั้นเชิง และมีความสมจริง ปัจจุบันแนวคิดในเชิงสร้างตัวละครต่างชาติในบทประพันธ์ไทย เช่นที่หม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์สร้างสรรค์ไว้เป็นแนวทางนี้ยังคงความน่าสนใจ แต่แนวคิดนี้คงสืบทอดไม่ถนัดถ้าหากผู้ประพันธ์ขาดประสบการณ์ชีวิต

7) โลกทัศน์ : รักรากการประพันธ์

ผู้ประพันธ์แสดงมุมมองความรักในการประพันธ์ผ่านตัวละคร ทั้งด้านความคิดคำนึง การพูดและการกระทำอย่างสม่ำเสมอในตัวละครชื่อวิสูตร ศุภลักษณ์ ณ อยุธยา จากเรื่อง “ละครแห่งชีวิต” ประกอบกับในชีวิตจริงผู้ประพันธ์ก็เป็นนักประพันธ์ที่มุ่งมั่นสร้างสรรค์งานประพันธ์ ดังนั้นโลกทัศน์นี้จึงเสมือนเป็นตัวผู้ประพันธ์เองที่ถ่ายทอดผ่านตัวละครโลกทัศน์ในประเด็นความรักในการประพันธ์นี้ อาจจำแนกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่

7.1 การใช้น้ำเสียงจริงจังในการใช้สื่อวรรณกรรม

ผู้ประพันธ์แสดงความเป็นผู้รักการประพันธ์ ด้วยการกล่าวถึงการสร้างสรรค์บทประพันธ์ด้วยน้ำเสียงจริงจังเสมอ และกล่าวทำนองนี้บ่อยครั้งจนทำให้ผู้อ่านรู้สึกได้ว่า การประพันธ์เป็นเหมือนลมหายใจเข้าออกของตัวละครที่ผู้ประพันธ์วางบุคลิกไว้ให้เป็นผู้ฝึกฝนในทางการประพันธ์ (ดู “ละครแห่งชีวิต”/อากาศดำเกิง รพีพัฒน์,ม.จ..2556,น.168) และนี่อาจเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ตัวละครกับตัวผู้ประพันธ์ประสานเป็นหนึ่งเดียวกัน จนผู้อ่านมักเผลอคิดไปว่าผู้ประพันธ์นำชีวิตจริงของตนมาเขียนนั่นเอง

ผู้ประพันธ์แสดงน้ำเสียงรักการประพันธ์เพื่อทำให้ผู้อ่านตระหนักได้ว่าวรรณกรรมมีความสำคัญมากและวรรณกรรมที่ดีสามารถทำให้สังคมดีขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะในสมัยของผู้ประพันธ์วรรณกรรมยังเป็นสื่อใหม่ที่เข้ามาในสังคม ปัจจุบันเป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่าวรรณกรรมมีบทบาทสำคัญ แต่การให้ความสำคัญก็ยังไม่มาก ทั้งๆที่วรรณกรรมได้รับการแปลงไปอยู่ในสื่ออื่น เช่น วิทยู โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และคอมพิวเตอร์ ซึ่งน่าสังเกตว่าผู้คนในสังคมไทยให้ความสำคัญในการดูและฟังมากกว่าการอ่านจากวรรณกรรมโดยตรง

7.2 การบุกเบิกสร้างสรรค์เชิงนวนิยายวิทยาศาสตร์

เรื่อง “ยูเวลลิน” (ดู “ยูเวลลิน” ในชุด “ครอบจักรวาล” /อากาศด่าเกิง รพีพัฒน์,ม.จ.,2515.น, 159-222/ผู้วิจัยมีข้อสังเกตคือผู้ประพันธ์แสดงวงเล็บไว้ว่า จากเรื่องของเอ็ดการ์ วอลเลซ แต่ไม่ได้ระบุว่าทรงแปลหรือทรงนำเค้าโครงเรื่องมาอย่างชัดเจนจากเรื่องอะไร) มีความน่าสนใจแบบนวนิยายวิทยาศาสตร์ กล่าวคือกำหนดให้ตัวละครมีความสามารถด้านวิศวกรรมไฟฟ้าในระดับพิเศษ โดยนำมาใช้เชื่อมโยงกับชีวิตความเป็นอยู่ในบ้านของตน ทำให้เกิดความสับสน และชวนติดตาม แต่ทว่าผู้ประพันธ์มิได้นำความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ที่ปูไว้ตั้งแต่ต้นเรื่องนี้ มาเชื่อมโยงกับเรื่องราวความสำคัญในตอนจบของเรื่องอย่างที่ควรจะเป็น อย่างไรก็ตามต้องนับว่าหม่อมเจ้าอากาศด่าเกิง รพีพัฒน์ ริเริ่มนวนิยายวิทยาศาสตร์ในช่วงบุกเบิกนวนิยายไทยซึ่งทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าน่าจะเป็นผลมาจากความรักในการประพันธ์ของผู้ประพันธ์เอง

เพิ่ม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ควรมีการศึกษาวรรณกรรมของหม่อมเจ้าอากาศด่าเกิง รพีพัฒน์ ในประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับความคิดริเริ่มในยุคบุกเบิกสร้างสรรค์นวนิยายไทย

8.2 ควรมีการศึกษาวรรณกรรมของหม่อมเจ้าอากาศด่าเกิง รพีพัฒน์ ในประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา

8.3 ควรมีการศึกษาวรรณกรรมของหม่อมเจ้าอากาศด่าเกิง รพีพัฒน์ ในประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความคิดคำนึงของตัวละครต่างประเทศ

9. เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

สมบัติ จันทรวงศ์.(2537).โลกทัศน์ของสุนทรภู่.กรุงเทพฯ:มติชน.

สุดาพร คงศิริรัตน์.(2560).โลกทัศน์ของลาวที่ปรากฏในคอลัมน์ “นานาสาระ” ของหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่.พิษณุโลก: ดาวเงินการพิมพ์.

วิทยานิพนธ์และงานวิจัย

กรรณิการ์ ศาสตรปฐง.(2536).โลกทัศน์ทางการเมืองของชนชั้นนำในสมัยรัชกาลที่1: ศึกษาจากเรื่อง

ราชาธิราช สามก๊ก แลไชยอัน.อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงมน จิตรจ่านงค์.(2553).โลกทัศน์และพลังทางสุนทรียะในวรรณกรรมไทย (2547-2553).กรุงเทพฯ.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

วัลลภา หัสการณ. (2546).วิถีชีวิตและโลกทัศน์ของชนชั้นกลางคริสเตียน: ศึกษากรณีชุมชน
คริสตจักรใจ

สมาน กรุงเทพมหานคร.สังคมศาสตร์ มหาคบัณฑิต. ภาควิชาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สื่อออนไลน์

กรุงเทพธุรกิจ.ทำไมต้องฆ่า! ถอดปริศนา ‘กราดยิงโคราช’.okbiznews.com.สืบค้นวันที่10/2/2563.

ดุสิตโพลเผย “ห้าปัญหาสังคมไทย”ที่ประชาชนอยากให้แก้ไขเร่งด่วน..matichon.co.th.สืบค้นวันที่
25/8/62)

ราชบัณฑิตยสภา.”โลกทัศน์”.เข้าถึงได้จาก royin.go.th.(สืบค้นวันที่ 20/12/2562)

ศิริพร มณีเกตู (2556)“โลกทัศน์ของคนอินโดเนเซียจากภาษิต”.เข้าถึงจาก.tci.thaijo.org.(สืบค้น
วันที่2/1/63)